

Transparentnost Srbija
Transparency Serbia

Transparentnost Srbija

pregled aktivnosti za period

9. - 15. jul 2016. godine

Bilten broj 29/2016

Sadržaj:

Aktivnosti	2
Stotine miliona za radna tela i komisije	3
Nepovoljni krediti i spasilačke operacije.....	6
Konferencije	7
Predstavljen izveštaj o monitoringu kampanje za izbore 2016	7
Regionalna konferencija o zloupotrebi javnih resursa u kampanji.....	10
Mediji	12
Strani investitori - ekonomska opravdanost i korupcijski rizici.....	12

Aktivnosti

Na konferenciji 12. jula predstavili smo nalaze monitoringa finansiranja izborne kampanje. Tog dana imali smo "dvostruki program". Organizovali smo i regionalnu konferenciju o "funkcionerskoj kampanji" - zloupotrebi javnih resursa u stranačke svrhe tokom kampanje. Uz brojne predstavnike domaćih institucija i organizacija, imali smo i goste iz Turske, Makedonije, sa Kosova, iz Crne Gore, Bosne i Hercegovine. Više detalja o ovim skupovima, odnosno o nalazima koje smo predstavili, u rubrici "Konferencije".

Predstavnik TS Nemanja Nenadić prisustvovao je konferenciji Državne revizorske institucije 13. jula na kojoj su predstavljeni izveštaji na temu "Opravdanost formiranja komisija i drugih stalnih i privremenih radnih tela u javnom sektoru". Stavove koje je predstavnik TS izneo na skupu prenosimo u okviru teksta "Stotine miliona za radna tela i komisije" u rubrici "Pod lupom".

TS je pripremila projekat za drugi ciklus istraživanja Indeksa transparentnosti lokalne samouprave (LTI). U okviru priprema za LTI 2016, pozvali smo jedinice lokalne samouprave da nam odgovore da li su spremne da se uključe u realizaciju projekta, kroz okrugle stolove na kojima bismo razmatrali konkretne aktivnosti za povećanje transparentnosti. Za samo nedelju dana dobili smo pozitivne odgovore više od 20 opština, gradskih opština i gradova.

U protekloj nedelji naše Antikorupcijsko savetovalište ([ALAC](#)) primilo je 22 poziva (0800 081 081) i 13 mejlova (ts@transparentnost.org.rs) a do podataka o još 20 slučajeva smo došli preko Fejsbuk poruka, poštom, preko ličnih kontakata, iz pres klipinga i sa interneta. Izdvajamo slučaj Ane Jovanović iz Negotina, koja nam se javila ukazujući na nezakonitost rešenja o otkazu ugovora o radu. Stranka je bila zaposlena u Turističkoj organizaciji opštine Negotin, te je u odlukom upravnog odbora njeno radno mesto ukinuto i nije predviđeno novom sistematizacijom. Gospođa Jovanović se obratila TO i zatražila informacije o kriterijumima za utvrđivanje viškova (kako predviđaju zakon i pravila koja regulišu ovu materiju, što je u odgovoru potvrdilo i nadležno ministarstvo), ali odgovor TO je bio da kriterijumi ne postoje kao dokument. TS će pokušati da pribavi što je više moguće podataka i pomogne gospođi Jovanović da dođe do zaključka o tome kako je tekao kompletan proces izmene sistematizacije radnih mesta, koji je doveo do njenog otpuštanja, kao i koji su stvarni razlozi za nastale promene. U međuvremenu, došlo se do određenih podataka u vezi sa drugim nezakonitostima u radu TO, koje se odnose na druge konkurse ali i poslovne ugovore.

Na našem internet sajtu objavili smo u prošloj sedmici pet tekstova, a na [Facebook stranici](#), sedam tekstova, komentara, linkova. Na Tviteru su najviše pažnje izazvali [naši tvitovi](#) sa konferencije o monitoringu finansiranja kampanje kao i tvitovi sa nalazima DRI o radnim telima i komisijama. U medijima smo zabeležili 67 vesti o aktivnostima TS, odnosno izjava predstavnika naše organizacije.

Prenosimo izbor tekstova koje smo objavili u prethodnoj sedmici:

Pod lupom¹

Stotine miliona za radna tela i komisije

14. jul 2016.

[Izveštaj Državne revizorske institucije na temu „Opravdanost formiranja komisija i drugih stalnih i privremenih radnih tela u javnom sektoru“](#) svojevrsno je otkrovenje, jer pokriva oblasti koje su do sada uglavnom bile van žiže reforme javne uprave, kontrole javnih finansija i borbe protiv korupcije. Problemi o kojima izveštaj govori nisu nepoznati, ali uglavnom nisu bili osvetljeni iz ovog ugla. Tako, kada se u Izveštaju DRI konstatuje da „ne postoje sveobuhvatne evidencije o radnim telima“, da njihovi zadaci nisu jasno definisani, da nisu jasno definisani kriterijumi za njihovo osnivanje, broj članova i visinu naknada, da postoji preklapanje poslova radnih tela sa redovnim poslovima organa vlasti i slično, sve to veoma liči na opis problema raznih organizacionih oblika javnog sektora, o čemu se pričalo veoma mnogo poslednjih nekoliko godina. I TS je svojevremeno ukazivala na probleme sa sistematizacijama, planovima rada i izveštajima o radu (<http://goo.gl/Ut1JbE>)

Zbog toga je prva adresa za čitanje ovog izveštaja Ministarstvo za državnu upravu i lokalnu samoupravu, koje, poučeno objavljenim podacima, treba da vidi da li je Strategiji reforme javne uprave potrebna dopuna i da osmisli način da se kroz racionalnije organizovanje javnog sektora otklone najbitnije manjkavosti na koje su ukazali revizori.

¹<http://goo.gl/PjRIEj>

Iz ovog zanimljivog izveštaja se tako može videti velika šarolikost koja vlada među sličnim organima (opštinama) u pogledu komisija koje uopšte postoje, broja njihovih članova, visine nadoknade i principa isplate (mesečno ili po sednici), ogromne nelogičnosti u pogledu vremena rada pojedinih stalnih tela (kao primer je navedeno da je za rad jedne grupe za pisanje zakona do sada isplaćeno preko milion evra). Između redova se moglo pročitati da su u mnogim slučajevima naknade u komisijama poslužile da se dodatno plati rad funkcionera ili javnih službenika i da se tako zaobiđu zakonska ograničenja. Revizorka Svetlana Toma – Anokić je ukazala i na nepoštovanje odredaba Zakona o budžetu Srbije za 2014. i 2015, gde je bilo već predviđeno preispitivanje postojanja komisija i naknada u njima, kao i donošenje posebnog zakona koji bi uredio ta pitanja, ali da ništa od toga nije učinjeno.

Predlozi koje je DRI dala nakon ove revizije su svakako dobri. Traži se od Vlade Srbije da utvrdi i preispita broj stalnih radnih tela, broj članova, pravo na naknadu i normativno uredi ovu oblast, da utvrdi merila za visinu naknade za rad u njima i da obaveže korisnike javnih sredstava da na transparentan način izveštavaju i obeleđuju podatke stalnih i privremenih radnih tela, svih njenih članova, način plaćanja i

visinu naknade po članu. Svim subjektima revizije DRI preporučuje da uspostave jedinstvene i sveobuhvatne evidencije o komisijama na način da se iz tih evidencija može utvrditi osnivač komisije, ukupan broj formiranih i plaćenih komisija, pravni osnov formiranja, ukupan broj članova komisija, broj održanih sednica, visina isplaćenih naknada za rad u komisijama, kao i podatak da li je dostavljen izveštaj o radu ili obavljenom poslu i učini ih javno dostupnim, da preispitaju opravdanost formiranih komisija i drugih radnih tela, i potrebu osnivanja novih, osim onih predviđenih zakonom, da prilikom osnivanja komisija i drugih radnih tela jasno definišu cilj i zadatak, broj članova, rok izvršenja zadataka, visinu naknade, rezultat rada komisije, način izveštavanja o radu, kao i način kontrole njihovog rada i da preispitaju potrebu plaćanja i visinu naknada za rad u komisijama, i u tom cilju iniciraju izmene zakona, drugih propisa, opštih i drugih akata kojima je uređeno plaćanje ovih naknada.

Transparentnost – Srbija smatra da u ovom preispitivanju i normiranju treba izbeći zamke formalizovanja, da se ne dogodi da na kraju „sve bude po propisu“, a ipak neracionalno. Formalizovana ograničenja u najboljem slučaju mogu da umanje štetu (na primer tako što će se limitirati broj članova komisija i visina njihovih nadoknada), a ne i da reše problem. Promene u javnom sektoru treba obezbede najbolji učinak za uložena sredstva. Tako, na širem planu, građaninu je svedjedno hoće li neki posao obaviti direktno organizacija javnog sektora ili firma koju državni organ angažuje, da li će to da učini ministarstvo, izdvojena uprava, javna agencija ili opština, hoće li unutar bilo kog od tih organa

posao da obavi pet stalno zaposlenih službenika ili jedan službenik i četiri spoljna saradnika u nekoj komisiji, sve dok je kvalitet obavljenog posla i cena koja se za to plaća ista (mada se najčešće razlikuje). Drugim rečima, a u vezi sa izveštajem DRI, trošenje budžetskog novca na rad stalnih i povremenih radnih tela nije uzrok problema, jer bi budžetski novac jednako neracionalno mogao da se troši i na suviše, nedovoljno kvalitetne ili nedovoljno angažovane javne službenike. Međutim, kao što je izveštaj DRI pokazao ili učinio verovatnim, trošenje budžetskog novca na radna tela je u mnogim slučajevima bilo pogodan modalitet da se neracionalno trošenje budžetskog novca uopšte izvede i da ostane van domašaja kontrole.

Predstavljane izveštaja DRI

Stotine miliona dinara poreskih obveznika troši se na plaćanje komisija i radnih tela u javnom sektoru bez jasnih kriterijuma i kontrole njihovog rada a njihovi članovi uglavnom dobijaju naknade za posao za koji već primaju redovnu zaradu, navodi se u [izveštaju DRI o reviziji svrsishodnosti poslovanja "Opravdanost formiranja komisija i drugih stalnih i privremenih radni tela u javnom sektoru"](#). Ne postoji evidencija o komisijama a njihovi osnivači najčešće nisu utvrdili rok završetka posla, zbog čega one rade godinama.

"Ne postoje ili nisu precizirani kriterijumi za osnivanje komisija, broj članova i visinu nakande za rad u komisijama, što stvara rizik od prekomernog trošenja sredstva. Rukovodioci organa koriste diskreciono pravo u odredjivanju naknada, što dovodi do velikih razlika u načinu obračuna i visini naknada", rekao je na predstavljanju izveštaja predsednik DRI Radoslav Sretenović.

On je istakao da često rukovodioci formiraju komisije za obavljanje istih ili sličnih poslova koji su u nadležnosti korisnika budžetskih sredstava, tako da se isti posao dva puta plaća, a dešava se da se formiraju i dve komisije sa istim ili sličnim zadatkom.

DRI je kontrolom opravdanosti formiranja komisija u javnom sektoru u 2014. godini obuhvatila 14 korisnika budžetskih sredstava, među kojima su Generalni sekretarijat Vlade, ministarstva prosvete, pravde i finansija, tri grada i sedam opština.

Na osnovu podataka koje je državnim revizorima dostavio 191 budžetski korisnik utvrđeno je da je bilo formirano 6.860 komisija i drugih stalnih i povremenih radnih tela od čega su članovima 2.610 komisija isplaćene naknade u ukupnom iznosu 904,6 miliona dinara.

Najveći iznos naknada isplaćen je u lokalnim samoupravama, oko 507 miliona dinara, a u ministarstvima približno 304 miliona dinara. Prosečno je po članu komisije isplaćeno oko 53.000 dinara. Ti podaci odnose se na dva odsto korisnika budžetskih sredstava.

Vrhavni državni revizor Sektora za reviziju svrsishodnosti poslovanja Svetlana Toma Anokić je kazala da su pojedini predsednici opština u kojima je obavljena kontrola priznali da su određene komisije formirane da bi se podmirili politički i stranački apetiti, kao da je to prilika da se dodatno plate stručnjaci koji nisu zadovoljni redovnim primanjima u javnoj službi. Ona je navela primer da u opštini Pećinci postoji sedam ili osam komisija zaduženih za izbeglice, da su u

Извештај о резултатима ревизијског надзора „Оправданости формирања комисија и других сталних и привремених радних тела у јавном сектору“

Јединице локалне самоуправе

На основу података о комисијама и другим сталним и привременим радним телима које су нам јединице локалне самоуправе доставиле, уочили смо следеће:

- укупан износ исплаћених накнада код општина у 2014. години варира од 0,00 динара (Сусница) до 13,9 милиона динара (Пећинци);
- укупан износ исплаћених накнада код градова у 2014. години варира од 227 милиона динара (Зајечар) до 34,55 милиона динара (Београд);
- постоје велике разлике у висини накнада за исте комисије између јединица локалних самоуправа;
- неке комисије се плаћају месечно, а неке по седници;
- плаћају се и комисије где није одржана ниједна седница;
- број чланова истих комисија варира између јединица локалних самоуправа;

Bačkom Petrovcu naknade primali članovi komisija za uništavanje pečata koja je zasedala samo pola sata, a da je u Kovinu komisiji za popis nepokretnosti, što je redovan posao lokalnih samouprava, isplaćeno 454.000 dinara.

Da grešne nisu samo lokalne samouporave pokazuje primer Komisije za izradu građanskog zakonika koju je vlada osnovala u novembu 2006. i prvobitno joj oročila rad na godinu dana. Već sutradan je donešena nova odluka koja je rekla oni treba da rade na tom poslu ali se izbrisao rok, roka više nema i verovali ili ne oni još uvek postoje. Sve ove godine oni se mesečno plaćaju, ukupno 134 miliona dinara je otišlo toj komisiji za izradu građanskog zakonika za sve ove godine, kaže Svetlana Toma Anokić.

DRI je Vladi Srbije preporučila da u javnom sektoru utvrdi i preispita broj stalnih radnih tela, broj njihovih članova i pravo na naknadu i da normativno uredi tu oblast, kao i da obaveže korisnike javnih sredstava da na transparentan način izveštavaju i objavljuju podatke o stalnim i povremenim radnim telima. Korisnicima budžetskih sredstava preporučeno je da prilikom osnivanja komisija jasno definišu njihov cilj i zadatak, broj članova, rok zavšetka posla i visinu naknada, ali i da preispitaju potrebu plaćanja i visinu naknada za rad u komisijama.

Opravdanost osnivanja komisija u javnom sektoru je treća revizija svrsishodnosti poslovanja koju je uradila DRI, a prethodne dve su bile o korišćenju službenih vozila i raspolaganju državnom imovinom. Naredna revizija svrsishodnosti obuhvatiće sopstvene prihode direktnih i indirektnih budžetskih korisnika.

Nepovoljni krediti i spasilačke operacije

10. jul 2016.

Utisak je da u Srbiji uzimanje kredita i odabir projekata koji će tim kreditima biti plaćeni često ne zavisi od prioriteta koje je naša država utvrdila i od ekonomskih interesa, već od političkih ili ličnih veza. [Tekst u Blicu](#) naslovljen "Srpsko njet Putinu: Na pomolu raskid ugovora o kreditu teškom 500 miliona evra" je najnoviji primer koji pobuđuje na takva razmišljanja.

Ako su navodi i "saznanja" iz teksta tačni, može se pretpostaviti da je u vreme kada je kredit dogovoren (2008. godine) bio u pitanju koristan i povoljan posao, pa da je, samim tim, načinjena šteta što na vreme nisu pripremljeni projekti i ugovor zaključen. Možda bi se moglo zaključiti da je kredit bio povoljan i pet godina kasnije, kada je konačno zaključen ugovor (2013. godine). S druge strane, moguće je i da su nad ekonomskim prevladali politički i/ili lični interesi - 2013. godine ili još 2008. godine.

SRPSKO NJET PUTINU Na pomolu raskid ugovora o kreditu teškom 500 miliona evra

Sadržaj: Udaljenost: 09.07.2016 - 19:28:11 Izmenjeno: 102

Ministar finansija Dušan Vučković ovih dana pokušava da izvuče Srbiju iz ugovora sa Rusijom oko kredita za finansiranje "Železnica Srbije" u vrednosti od 800 miliona dolara, saznaje "Blic".

U svakom slučaju, ako je kredit sada nepovoljan, a na osnovu šturih podataka o visini kamatne stope zvuči kao da jeste, i ako država odustaje od njega iz isključivo ekonomskih razloga, ovo bi bila dobra vest. Čudi jedino da se o "tajnoj operaciji", odnosno pokušajima da se država neprimetno izvuče iz nepovoljnog aranžmana (ako je zaista nepovoljan) piše u medijima i to na osnovu saznanja iz samog ministarstva koje sprovodi tu "spasilačku operaciju". Ako se krajnje namere naše Vlade kriju kako se ne bi izazvala ljutnja ili zahtevi za odštetu Ruske federacije, onda vest nije ni trebalo da dođe do medija. Ako takvih rizika nema, onda informaciju treba javno saopštiti, umesto da se pušta da ona „procuri“ do medija.

Konferencije²

Predstavljen izveštaj o monitoringu kampanje za izbore 2016

12. jul 2016.

Transparentnost Srbija predstavila je izveštaj o monitoringu izborne kampanje za izbore 2016. godine. Istraživanje pokazuje da su troškovi izborne kampanje bili veoma visoki, ali niži nego 2014. godine, a kampanja je u najvećem delu finansirana iz budžeta.

Programski direktor Transparentnosti Srbija **Nemanja Nenadić** rekao je da direktno iz budžeta potiče **37 odsto** prihoda učesnika na izborima. "Drugi najvažniji izvor prihoda su takozvana sopstvena sredstva - 25 odsto. Reč je o novcu koji su političke stranke imale na svojim računima u doba kada su izbori raspisani. Međutim, ta sopstvena sredstva, po svom poreklu takodje predstavljaju sredstva iz budžeta zato što je izrazito dominantan izvor prihoda za redovno finansiranje političkih stranaka upravo budžet", kazao je Nenadić. To znači da građani Srbije nisu platili kroz budžet samo 37 odsto troškova kampanje, već **37 plus 25 odsto**.

"Sledeći izvor prihoda za kampanju su krediti i zajmovi - 19 odsto. Međutim, kada pogledate finansijske izveštaje učesnika izborne kampanje videćete da će i krediti biti izmireni u nekim slučajevima do kraja godine, a u nekim do kraja 2018. godine... Krajnji izvor finansiranja kada je reč o parlamentarnim strankama je opet budžet. Znači, sredstva iz javnih izvora nisu više ni 37, ni 37 plus 25, već **37 plus 25 plus 19**", kazao je Nenadić.

On je objasnio da plaćeni nepokriveni rashodi u protekloj kampanji iznose 16 odsto i da će oni za parlamentarne stranke verovatno u 90 odsto iznosa biti plaćeni prihodima koje one budu ostvarile iz budžeta na osnovu svog redovnog rada.

"Tako dolazimo do toga da u suštini pored mnogobrojnih vrsta prihoda koje zakon dopušta, proizlazi da je realno **finansiranje izborne kampanje iz nekih izvora koji nisu budžetski u najboljem slučaju oko tri odsto koje otpada na priloge fizičkih lica**", naveo je Nenadić. On je kazao da to daje pravo da se građani pitaju na koji način žele da ova materija bude uređena.

Struktura prijavljenih prihoda lista sa najvećim brojem glasova – dinari

	Sredstva iz javnih izbora	Priloz fizičkih lica	Priloz pravnih lica	Sopstvena sredstva	Kredit i zajmovi	Ukupno	%
LDP (Dob)	31.295.730	4.864.200	0	368.700	0	36.518.630	2,95
SNS	262.650.510	660.000	3.690.000	251.052.127	150.000.000	769.991.647	62,99
SRS	48.942.120	3.461.000	0	37.506.571	0	89.911.691	7,28
SPP	62.667.090	2.100.000	0	0	126.200.000	191.967.090	16,65
LSR	37.177.860	0	0	0	0	37.177.860	3,03
DS	31.371.360	26.968.866	0	0	0	58.370.226	4,71
Dveri (Dob)	31.295.730	748.660	0	0	0	32.044.390	2,63
SPM	13.640.340	0	0	217.387	5.000.000	21.857.727	1,78
Ukupno	519.050.740	28.863.866	3.690.000	283.136.296	287.200.000	1.319.248.000	100,00

² <http://www.transparentnost.org.rs/index.php/sr/aktivnosti-2/konferencije>

Predsednik TS **Vladimir Goati** ocenio je da partije zapravo donose odluke o vlastitom finansiranju i da se prateći trag novca više može saznati o političkom životu u Srbiji.

Nemanja Nenadić govorio je i o rashodima stranaka i istakao da je najveći trošak TV oglašavanje. Podaci pokazuju da je TV oglašavanje imalo najveći udeo u troškovima stranaka, pa je na primer SNS potrošila 4,3 miliona evra, a koalicija DSS-Dveri 143.000 evra. Podaci iz finansijskih izveštaja pokazuju da su sve stranke prijavile 7,1 miliona evra za troškove oglašavanja na TV stanicama.

"U strukturi prijavljenih rashoda TV oglašavanje je učestvovalo sa čak 57 odsto. Drugi po značaju troškova su različite vrste izbornog materijala. Dakle, leci, plakati, brošure, šolje i slično. Oglasi u štampanim medijima - tu je blizu 11 odsto prijavljenih troškova. Događaji su sa svega osam odsto, dok veliki udeo imaju ostali troškovi, oko šest odsto", kazao je Nenadić.

On je kazao da procenat od šest odsto na prvi pogled ne izgleda mnogo. "Ali ako se setimo da je ukupna visina rashoda nekih 12 miliona evra, odnosno 1,5 milijardi dinara prijavljenih rashoda, onda ni tih šest odsto nije tako malo. To je oko 90 miliona dinara...Reč je o dosta velikim troškovima koji su svrstani u kategoriju ostali, tamo negde gde se ne vidi jasno šta je bila namena tih sredstava...", kazao je Nenadić.

Prema njegovim rečima, to može da ukazuje na to da su troškovi klasifikovani pogrešno iz neznanja ili da budu manje vidljivi, dok je druga mogućnost da je nejasno uputstvo o tome kako treba klasifikovati neke troškove. "Meni je ova varijanta izglednija, verovatnija", kazao je Nenadić.

Prema konačnim nalazima monitoringa, **velika većina opaženih rashoda bila je zaista i prijavljena** a u odnosu na ranije izborne procese smanjena je količina troškova za koje se ne zna odakle će biti plaćena, ali to smanjenje u suštini pada na račun gradjana.

Ima brojnih situacija u kojoj su rashodi bili pogrešno kategorisani, a glavni izazovi za kontrolne organe su isti kao i 2012. i 2014. godine, naročito u vezi sa funkcionerskom kampanjom.

Nenadić je kazao da je u tom pogledu potrebno da se regulativa precizira.

"Jednako nam treba i veća aktivnost državnih organa, pre svega javnog tužioca koji ni ovaj put nije bio aktivan u pogledu ispitivanja svih sumnji za zloupotrebe u vezi sa izbornom kampanjom, zloupotrebom javnih resursa i kupovine glasova i tome slično", kazao je Nenadić.

Na pitanje kako je moguće pratiti takozvane crne fondove stranke Nenadić je rekao da kada bi se znalo koliki su i gde su, onda ne bi bili crni. "To je nešto što bi trebalo da ispliva, ali da bi isplivalo mora da se obavi gomila stvari pre toga...To je nešto gde mi nismo ni stigli, nikada ta stvar nije istražena do kraja, kada je neki trošak bio sumnjiv, nepokriven odakle je ustvari plaćen", kazao je Nenadić.

On je ocenio da se u ovogodišnju izbornu kampanju ušlo sa obiljem nerešenih problema, poput nejasnog statusa RIK, biračkog spiska, kontrole pojedinih delova izbornog procesa, falsifikovanja potpisa, nejasnog položaja grupa građana, oglašavanja u vezi sa kampanjom i državno oglašavanje.

Nenadić je rekao da se neki problemi zakonodavne prirode kada je reč o samoj izornoj kampanji i njenom finansiranju mogu ispraviti.

Nerešeni problemi

- Status RIK
- Birački spisak
- Kontrola dela izbornog procesa
- Falsifikovanje potpisa
- „Manjinske“ liste
- Položaj grupa građana
- Oglašavanje u vezi sa kampanjom
- Državno oglašavanje

Nerešeni problemi

- Neograničeni rashodi
- Nedovoljno precizna pravila o kreditima i dugovanjima, nedostupnost podataka dok traje kampanja, nema rokova za provere
- Loša rešenja raspodele budžetskih sredstava – nejasna svrha i izmene Zakona iz 2014
- Neispitane sumnje u zloupotrebu resursa i kupovinu glasova i odsustvo ohrabrenja da se slučajevi prijave
- Nema nadzornog odbora
- Nema ograničenja „funkcionerske kampanje“
- Nepotpuna pravila o medijskom predstavljanju
- Nepotpuni i neproverljivi predizborni programi

On je rekao da su troškovi izborne kampanje bili visoki, ali nešto niži nego 2014. i pogotovo 2012. godine. Prema njegovim rečima, objašnjenje za to je činjenica da one stranke koje bi možda želele da troše više nisu imale šansu da dodju na vlast, pa nisu bile privlačne nekim "lukrativnim donatorima", a nisu ni imale na raspolaganju budžetska sredstva koja bi mogla da zloupotrebe. Nenadić je rekao da je postojala dominacija SNS u finansiranju kampanje i ostvarivanju prihoda iz budžeta po osnovu broja poslanika u Skupštini. On je kazao i da je bilo i nekih elemenata koji su uticali na to da kampanja bude jeftinija, medju kojima je činjenica da je trajala kraće nego ranije, kao i da su budžetska davanja bila manja.

Sažetak izveštaja možete preuzeti sa sajta TS: <http://goo.gl/W8FZv>

Prezentaciju možete preuzeti na: <http://goo.gl/yLTosv>

Regionalna konferencija o zloupotrebi javnih resursa u kampanji

12. jul 2016.

Transparentnost Srbija organizovala je regionalnu konferenciju o zloupotrebi javnih resursa u izbornim kampanjama. Bila je to prilika da se podsetimo nalaza TS iz izborne kampanje 2016. godine, da čujemo kako je ta oblast regulisana u zemljama regiona i kakva je praksa, ali i da zajedno razmotrimo naše predloge za uređenje ove materije.

TS, naime, preporučuje da se promene propisi i praksa u sledećim pravcima:

1. Zabrana učešća politički izabranih javnih funkcionera (ministri i državni sekretari, predsednik Vlade, narodni poslanici, poslanici i odbornice, gradonačelnici, pokrajinski sekretari itd.) na promotivnim skupovima, posetama, konferencijama i slično koje organizuju organi vlasti tokom izborne kampanje, kao i drugim događajima koji su namenjeni medijskoj promociji, osim kada je jasno naznačeno da je reč o aktivnosti koju sprovodi politička stranka, koalicija ili grupa građana koja učestvuje na izborima;
2. Uređivanje pojedinih aktivnosti organa vlasti i javnih funkcionera generalno, kako bi se smanjio prostor za diskreciono odlučivanje od slučaja do slučaja (npr. uvođenje pravila u kojim slučajevima ministar mora da prisustvuje svečanom otvaranju nekog objekta u čijoj izgradnji je učestvovalo ministarstvo – po vrednosti ili vrsti);
3. Preciziranje pravila o odnosu organa vlasti i medija – potpuna zabrana, delimična zabrana (u doba izborne kampanje) ili jasna pravila o tome kada i na koji način organi vlasti mogu pokrivati troškove medijskog praćenja njihovih aktivnosti;
4. Preciziranje pravila o obaveštavanju javnosti o radu organa vlasti i javnih funkcionera – koje se informacije moraju objaviti na veb-sajtovima, u kojim slučajevima se obavezno ili po pravilu izdaju saopštenja i sazivaju konferencije za štampu i slično;
5. Preciziranje pravila o postupanju funkcionera kada u zvaničnim prilikama dobiju pitanje koje se odnosi na njihove političke stranke;
6. Detaljnije i sveobuhvatnije uređivanje pitanja javnog i političkog oglašavanja;
7. Preciziranje i praćenje primene pravila o finansiranju medija ili medijskih programa kada je to finansiranje namenjeno praćenju rada organa vlasti, kako se na ovaj način ne bi finansiralo pohvalno izveštavanje o aktivnostima javnih funkcionera koji dodeljuju ta sredstva;
8. Detaljnije uređivanje planiranja aktivnosti organa vlasti, u skladu sa usvojenim strateškim aktima, kako bi se smanjio prostor za diskreciju i „tempiranje“ promotivnih aktivnosti u doba izborne kampanje;
9. Postavljanje ograničenja ili dodatnih mehanizama odobravanja i provere za preuzimanje novih obaveza, oprost dugova, odricanje od javne imovine i javne rashode u periodu izborne kampanje;

10. Zakonsko preciziranje ovlašćenja Vlade i drugih organa vlasti kada su u „tehničkom mandatu“, u cilju da se ona svede na obavljanje neodložnih poslova;
11. Preciziranje dužnosti pojedinih organa u vezi sa praćenjem poštovanja pravila koja imaju za cilj da spreče „funkcionersku kampanju“ i druge vidove zloupotrebe javnih resursa za potrebe kampanje;
12. Donošenje i primena „prelaznih rešenja“ do potpunog uređenja ove materije – formiranje Nadzornog odbora pre izbora i angažovanje ovog tela na sprečavanju zloupotrebe javnih resursa; donošenje obavezujućih pravila ili preporuka REM o načinu izveštavanja medija o aktivnostima javnih funkcionera tokom kampanje (npr. bez video pokrivanja i audio snimka govora funkcionera); monitoring aktivnosti javnih funkcionera u kampanji od strane Agencije za borbu protiv korupcije; praćenje preuzimanja obaveza i javnih rashoda od strane Fiskalnog saveta; revizija poslovanja korisnika budžeta u periodu izborne kampanje.

Na skupu je o međunarodnim stadardima govorio Vladimir Misev, savetnik za izbore, ODIHR, koji je predstavio i Smernice za sprečavanje zloupotrebe javnih resursa u izbornim kampanjama. Iskustva iz zemalja iz kojih dolaze predstavili su Cuneyt Durmaz, sudija Ustavnog suda Turske, Vuk Maraš iz MANS-a CG, Dona Dimov iz Transparency International Makedonija, Hasida Gušić iz Centralne izborne komicije BIH, Visar Sutaj iz Kosovskog demokratskog instituta. U diskusiji su učestvovali i Boško Mijatović iz CLDS i Zoran Stojilković i Predrag Knežević iz Agencije za borbu protiv korupcije.

Mediji

Strani investitori - ekonomska opravdanost i korupcijski rizici

VOICE, Slađana Gluščević, 13. jul 2016.

Transparentnost Srbija upozoravala je u više navrata na [ekonomske](#) ali i korupcijske rizike koje nosi postojeći sistem subvencionisanja investitora. Nije reč samo o riziku da se deo novca vrati u džepove onih koji odlučuju o subvencijama, što je pitanje koje postavlja VOICE u tekstu koji prenosimo, već i činjenici da se na ovaj način kupuje naklonost birača i glasovi, stvaranjem privida da se otvaraju nova radna mesta. Konačni efekti sa stanovišta broja zaposlenih mogu, međutim, biti i negativni - a to ukazuje i Dragomir Rajić iz Mreže za poslovnu podršku.

VOICE: Milione prosuli pred noge stranim investitorima

Da li deo subvencija stranim kompanijama završi na stranim računima naših političara?

Država je do sada stranim kompanijama dodelila subvencije od oko milijardu evra (procenjuje se od 850 miliona do 1,3 milijarde evra). Subvencije se dodeljuju bez ikakvog sistema i prioriteta: pomažu se niskoprofitna i niskotehnološka ulaganja koja prave nelojalnu konkurenciju domaćim firmama i spuštaju cenu rada. Možda dobijemo 4-5.000 novih radnih mesta, ali izgubimo više od toga u domaćim firmama. Pritom se novac za subvencije dodeljuje bez ikakvih pravila, diskreciono, onako kako političarima padne na pamet, pa postoji ozbiljna sumnja da deo tog novca završi na njihovim stranim računima. Državi treba dugi niz godina da vrati ulaganje, a stranci se ne zadržavaju toliko...

Kada su pre nekoliko dana „zlomamerni novinari“ pisali o tome kako je država dala 5,8 miliona evra austrijskoj kompaniji „Gerlinger“ za radna mesta u sremskomitrovačkom „Mitrosu“ i kako proizvodnja nije pokrenuta niti ima otkupa svinja od farmera iako je ova mesna industrija u rukama stranog investitora već godinu i po dana – mandatar za sastav nove vlade Aleksandar Vučić jako se naljutio. Obrušivši se na „neupućene medije“, izneo je kako je od privatizacije, dakle od januara prošle godine, u

„Mitrosu“ zaklano 6.100 svinja i kako sve puca od rada. Izostavio je, međutim, da pomene da se u najvećim domaćim mesnim industrijama koje od države nisu dobile ni dinara, a zapošljavaju hiljade radnika, 6.100 svinja zakolje za tri dana i da bi svi poljoprivrednici koji se bave uzgojem svinja u Srbiji propali da nije takvih.

Koliko nelogičnosti ima u tome što velikodušno punimo džepove stranim ulagačima, najbolje govori podatak da je čak trećina ugovora s njima raskinuta, a trenutno je, uzimajući u obzir potpisane ugovore o subvencijama, Srbija samo po tom osnovu zadužena oko 165 miliona evra.

Koliko je tačno dato stranim investitorima – ne zna se tačno jer je nadležno ministarstvo objavljivalo različite informacije o tome. Procenjuje se, u analizama pojedinih medija, da im je iz kase poreskih obveznika Srbije obezbeđeno najmanje pola milijarde evra ali se, kada se uzmu u obzir i druge pogodnosti koje su dobili, a ne samo subvencije za nova radna mesta, ta se suma udvostručuje. Lane je, recimo, za zapošljavanje najviše dobila kineska kompanija „Mei Ta“ – 22,7 miliona evra, a potom „Džonson elektrik“ – 19,2 miliona, pa „Delfi“ – 18,3 miliona...

– Postoje različiti izvori i različite procene, ali u protekloj deceniji to je od 850 miliona do 1,3 milijarde evra. U tom rasponu kretali su se zvanični podaci, odnosno toliko su strani ulagači dobili od naše države na osnovu investiranja – kaže za VOICE Dragomir Rajić iz Mreže za poslovnu podršku, koja se bavi analizom tržišta i poslovanja i pružanjem konsultantskih usluga investitorima.

Diskrecioni troškovi bez tendera

Rajić ukazuje na to da postoji problem u takozvanim diskrecionim troškovima, a pravo da raspoređuju te troškove, odnosno novac, imaju ministri.

– Evo kako to izgleda: strana kompanija dođe u neki grad u Srbiji i požali se da nema kvalitetan put, prilaz, da nema kanalizacionu mrežu, da ima problema sa napajanjem struje i da bi trebalo da se podignu transformatori, jer mašine traže ozbiljno snabdevanje električnom energijom. Niz infrastrukturnih stavki obično nedostaje. Različita ministarstva i različiti ministri onda kažu – dođite i investirajte, a pošto ćete vi to brže sagraditi sami, neka vam neko obavi te radove, a onda pošaljite račune ministarstvu i mi ćemo sve da platimo iz budžeta. Naravno, bez tendera. Takav način davanja novca bez javnih nabavki dovodio je u pitanje poštovanje zakona. Nažalost, toga je bilo puno i veliko je pitanje šta je ta razlika od 400 ili 500 miliona evra. Koliko je zapravo novca dato i gde je sve otišlo, jer sve to spada u subvenciju. Novac je dat investitoru, na ovaj ili na onaj način, a rezultata nema – veli Rajić.

Dragomir Rajić: Ni u jednoj normalnoj zemlji se ovo ne radi (foto: Mreža za poslovnu podršku)

Pitanje je, međutim, i po kojim kriterijumima su davane i dan-danas se daju subvencije i druge olakšice. Pomenimo, ranije je to, ako izuzmemo nadležna ministarstva, bio posao agencija SIEPA i NAAR (Agencija za strana ulaganja i promociju izvoza i Nacionalna agencija za regionalni razvoj). Sa agencijom SIEPA (pod okriljem Ministarstva finansija, a potom Ministarstva ekonomije i Ministarstva privrede – a sva ih je vodio Mlađan Dinkić) i počeo je koncept favorizovanja stranih ulagača i davanja direktnih podsticaja po radnom mestu u visini 4.000 do 10.000 evra. U januaru 2016. ugašene su i SIEPA i NAAR, a sa radom je počela Razvojna agencija Srbije (RAS), kojoj je osnovna delatnost rad sa investitorima. Na sajtu ove agencije, kao što je bilo i dok su to radile SIEPA i NAAR, ne vide se kriterijumi za davanje subvencija. Nabrojano je šta mi nudimo strancima, objašnjeno kako je „Srbija dobro dokazana kao jedna od vodećih investicionih lokacija u centralnoj i istočnoj Evropi sa ključnim prednostima“, ali nije jasno šta je prioritet ove zemlje u privrednom razvoju, kakve nam investicije trebaju, u kojim sektorima, u kojim delovima zemlje...

– Čak ni novi Zakon o ulaganjima nije rešio taj osnovni problem, ne zna se koji su to tipovi investitora i u kojim granama. Tako na primer, u poslednjih nekoliko godina dolaze kompanije koje su vezane za proizvodnju tekstila ili neke tekstilne proizvode za automobilsku industriju. Čak 60 odsto investicija bile su takve. Dakle, reč je o niskoprofitnim investicijama, iz sektora gde ne postoje viskotehnoški proizvodi i gde investitor dolazi u neku zemlju jer tu ima jeftinu radnu snagu. Kod nas u poslednjih par godina, recimo, nema nemačkih ulagača već je najviše italijanskih firmi koje se sele iz Rumunije ili drugih zemalja gde je cena rada narasla – objašnjava Rajić. – Problem je u tome što, kada oni dobiju visoku subvenciju (i po 20 miliona evra) i zaposle određen broj ljudi, praktično u prvoj godini ili dve – dobijaju besplatno radnu snagu. U tekstilnoj industriji radna snaga u kalkulaciji finalnog proizvoda čini 65 do 80 odsto veleprodajne cene. To znači da, ako ne ulažete ništa u radnike, u prvih godinu-dve rada možete da spustite cene proizvoda za 20, 40 i 50 odsto i ubijete konkurenciju na tržištu. Zato se poslednjih godina u Srbiji desio masovni damping gde su, i pored toga što su te kompanije primljene ovde da bi izvezile proizvode, one proizvodile ogromnu količinu robe koju su plasirale na domaće tržište i ubile su cene drugih proizvođača. Tako smo možda dobili 4.000 ili 5.000 radnih mesta koje su te kompanije otvorile, ali smo ih izgubili 5.000 do 10.000 u našim preduzećima. I za koju godinu će te kompanije malo po malo odlaziti u neke druge zemlje, koje imaju povoljnije uslove, a Srbija će ostati sa manjkom hiljada radnih mesta.

Naš sagovornik ukazuje na još jednu anomaliju celog tog nakaradno postavljenog sistema. Naime, Srbija daje novac iz budžeta stranim investitorima, a onda uzima od kineskih ili ruskih firmi kredite. Potom firme iz tih zemalja dolaze ovde da rade, a naši poreski obveznici plaćaju kamate.

– Ni u jednoj normalnoj zemlji to se ne radi. Pritom, sve što je u domenu stranih investicija previše je došlo u ruke političara koji rade sve osim onog što bi trebalo – da zavrnu rukave i da počnu da menjaju sistem i stvaraju uslove za razvoj domaće privrede i predvidivost ulaganja i uređenost sistema. To zapravo traže i strani investitori. Ako to postoji, onda subvencije nisu potrebne. I veliko je pitanje da li deo tog novca od subvencija opet ne završi kao nagrada na nečijem računu u inostranstvu. U zemljama u okruženju poznati su takvi primeri, a u Srbiji niko nije radio takve istrage. Vidimo samo da se imovina svakog ko je bio na vlasti i ko je davao te pare, uvećala po sto puta – veli Rajić.

Diskriminacija i zakoni protiv zakona

– U najmanju ruku ovakav način subvencionisanja je diskriminatoran. Privrednici koji nisu dobili podsticaje za zapošljavanje, plaćaju poreze državi koji se koriste za finansiranje njihove nelojalne konkurencije, pa su oni koji su dobili subvencije u startu privilegovani – kaže za VOICE vlasnik tekstilne kompanije „Modus“ Milan Knežević napominjući da je od ukupnog iznosa dodeljenih subvencija 75 odsto dato stranim firmama.

Ovaj, jedan od najvećih kritičara Zakona o ulaganju usvojenog lane, ukazuje na to da se i dalje ide u pravcu diskriminacije domaćih privrednika i to zakonom koji poništava veliki broj postojećih, a u koliziji je i sa Ustavom koji garantuje jednaka prava svim privrednim subjektima. Knežević napominje da zakon omogućuje predstavnicima vlade diskreiono odlučivanje o načinu investiranja u privredu. Prema ovom dokumentu vlada ima diskreiona pravo da odredi šta je to ulaganje od posebnog značaja, a dodeljivanjem državne pomoći bez objave javnog poziva se, naglašava, potpuno isključuje Ustavom zagarantovano pravo na dostupnost i prilaz svim poslovima na teritoriji Republike Srbije svim privrednim društvima.

Milan Knežević: Privrednici plaćaju poreze koje država ulaže u stvaranje njihove nelojalne konkurencije (foto: N1)

I vlasnik i direktor zrenjaninske trgovinske kompanije „Gomeks“ Goran Kovačević kritikuje odnos države prema domaćim kompanijama.

– Zapošljavamo 1.400 radnika, a u poslednjih šest-sedam godina primamo oko 150 godišnje. Nismo dobili nikakvu subvenciju za sve te godine. Niti po osnovu zapošljavanja niti po osnovu subvencije za investicije. Prosečno godišnje investiramo oko dva i po miliona evra u poslednjih pet godina, i pored toga nije bilo za nas nijedne olakšice za investicije, a čak je ukinut i poreski kredit – kaže Kovačević za VOICE.

On ocenjuje da se u pogledu izjednačavanja stranih i domaćih investicija situacija nije promenila ni po donošenju Zakona u ulaganjima prošle godine, iako je, po rečima nadležnih, to bila najvažnija svrha izmena zakonske regulative.

– Dešava se da lokalne samouprave imaju razumevanja prema nama, budu dobre volje jer razumeju koliko je važno da na njihovoj teritoriji posluje ozbiljna domaća kompanija, ali uvek postoji neka kvaka koju ne možete dokučiti i uslov koji ne ispunjavate. Tako, recimo, stranci dobijaju olakšice kada kreću u investiciju ispočetka, a domaće firme koje rade u kontinuitetu svake godine i investiraju svake godine, nemaju ništa – naglašava Kovačević.

Po njemu, subvencije treba da se daju samo u sektorima za koje smatramo da su za ovu državu bitni, i za područja koja su nam prioritarna, gde je problem velike nezaposlenosti, iseljavanja... On kao loš navodi

primer Subotice gde su date subvencije, a problem je radna snaga, te strani ulagači moraju niskokvalifikovane radnike da nalaze 50 kilometara dalje od ovog grada, što je, kako kaže, van svake pameti. Trebalo je, dodaje, tu subvenciju preusmeriti na bilo koje drugo područje gde je velika nezaposlenost.

U suštini, ne treba ni da se daju subvencije po osnovu zapošljavanja, ocenjuje Kovačević.

Računica je prosta: subvencija iznosi 10.000 evra po radnom mestu, a neto zarada u tim kompanijama jedva prelazi 200 evra mesečno. Porezi i doprinosi iznose oko 140-150 evra mesečno po zaposlenom te država prihoduje od 1.600 do 2.000 evra godišnje na osnovu svih poreza i doprinosa na zarade u fabrikama. U najboljem slučaju, država preko poreza i doprinosa može da pokrije ulaganje tek posle pet do šest godina.

Kad je džabe...

Srbija je praktično finansirala sve, odnosno dala triput više od investitora i u slučaju „Lira“, kompanije koja je došla u Novi Sad. Pored subvencije od 9,6 miliona evra, dogovoreno je da Grad Novi Sad izgradi halu od 28.000 kvadrata, uz zemljište, a da „Lir“ plaća zakup samo 2,5 evra po kvadratu. Ulaganje grada procenjuje se na oko četiri milijarde dinara, a taj iznos će naplaćivati od zakupa za 40 godina. Sve u svemu, „Lir“ neće uložiti u opremu više od 9,5 miliona evra, ukupno će investirati oko 15 miliona, a država će dati 42,5 miliona evra!

U suštini, privlačenje stranih investitora u Srbiji izgleda ovako: dovedemo ga, damo mu zemljište, ukinemo takse (naše firme plaćaju sve to), damo mu subvenciju za zapošljavanje i on dobije besplatnu radnu snagu u prvih par godina. Onda se uglavnom ispostavi da nema nijednog domaćeg dobavljača, to jest da gotovo svu sirovinu i repromaterijal uvozi. Jedina vajda od njega je to što se lokalnoj samoupravi vraća 10 odsto poreza na zarade. Kada se sračuna šta smo mu dali, koliko je ta kompanija izvezla i platila poreza na dobit, koliko je dala za zarade nakon par godina kada iskoristi novac za subvencije... u većini slučajeva država trošak ne može da vrati ne za pet, već ni za 20 godina, a stranci se kod nas ne zadržavaju toliko.

